

SÄÄKSISÄÄTIÖN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2009

1. Yleistä

Vuosi 2009 oli säätiön **kahdeskymmenes** toimintavuosi. Tarkasti määritellen säätiö täyttää 20 vuotta kuitenkin vasta 15.10.2010, koska Sääksisäätiö merkittiin säätiörekisteriin 15.10.1990. Näin ollen säätiön ensimmäinen laskennallinen toimintavuosi (1990) oli vain noin kolmen kuukauden mittainen.

Aikaisempien vuosien tapaan säätiön toiminnan neljä keskeistä toimintalinjaa ovat vuonna 2009 olleet:

- sääksikeskuksen rakentaminen ja sen toiminnan ylläpito
- sääksen tekopesäverkoston ylläpito Kanta-Hämeessä ja Pirkanmaalla
- osallistuminen valtakunnallisen sääksitutkimuksen kenttätöihin ja
- sääksen suojeluun tähtäävä muu yleisluontoinen toiminta, kuten apurahojen jako, suojeluinformaation välittäminen suurelle yleisölle, lausuntojen antaminen, säätiön toiminnallisten edellytysten luominen sekä monimuotoinen yhteistyö eri yhdistysten, koulujen ja yritysten kanssa.

Toimintavuoteen mahtui jälleen kerran myös ennalta arvaamattomia yllätyksiä. Pienelle säätiölle tällaiset yllättävät tilanteet ovat monasti perin harmillisia, sillä ne syövät armotta vähäisiä voimavaroja suunnitelmalliselta ja pitkäjänteiseltä toiminnalta. Puhumattakaan, että niiden myötä myös säätiön talous joutuu koetukselle. Nostettakoon tässä yhteydessä esille pari tällaista tapausta, joihin ei ennalta osattu varautua millään tavalla.

Sääksikeskuksessa syksyllä pidetyssä katselmuksessa todettiin yllättäen, että Pohtiolammen päärakennukseen alun perin ilmajohtona rakennettu sähkön pääsyöttölinja oli teknisesti niin huonossa kunnossa, että korjaaviin toimenpiteisiin oli pakko ryhtyä viiveittä. Aikaisemmin oli arvioitu, että linja palvelisi vielä 4 – 5 vuotta, mutta myrskyt ja edellisten talvien vaikeat sääolosuhteet olivat tehneet arvioitua nopeammin tehtävänsä: monet linjan pylväistä olivat vaarallisen heikossa kunnossa ja johtojen eristeissä oli useita vuotokohtia. Linja oli pakko uusida. Tämä toimenpide vaati sivutöinänsä runsaan kuukauden työpanoksen sekä kohteen matkailuyrittäjältä että säätiön asiamieheltä. Alueen kaikki ilmajohdot poistettiin ja ne korvattiin maakaapeleilla.

Ikävänä yksittäistapauksena on tuotava julki myös sääksikeskuksessa sattunut ilkeätekoinen rikos. Eräs mielenhäiriöön joutunut nuorukainen rikkoi yöllisellä vierailullaan sääksikeskuksessa mm. piilokojujen ikkunoita, laitteita ja tuhosi erän materiaaleja. Henkilö saatiin kyllä verekseltään kiinni ja hänet toimitettiin sittemmin asianmukaiseen hoitoon.

Myöhemmin syksyllä ilkvallantekijä tosin korvasi säätiölle vapaaehtoisen sovittelumenettelyn kautta aiheuttamansa vahingon materiaalisen osan, mutta tällaisen teon välillisiä heijastumia kohteen arkipäiväiseen ja laadukkaaseen toimintaan ei kaikilta osin voi edes rahassa mitata.

Vahinkojen korjaaminen ja koko prosessin jälkiselvittelyt vaativat esimerkiksi säätiön asiamieheltä monen päivän turhauttavan työpanoksen. Niin ikään kuvaajiin kohdentuva palvelutaso kärsi tapauksen johdosta ikävän takaiskun useiden päivien ajan. Tapauksena välikohtaus nosti ylivertaisen selkeästi esille sen, että tällaisen harrastajavoimin ylläpidettävän luontokohteen eri toimintojen ja rakenteiden haavoittaminen on äärimmäisen helppoa ja nopeaa. Säätiön ja alueen matkailuyrittäjän näkökulmasta asiaa tarkastellen tämä merkitsee yksikantaan Pohtiolammen turvallisuuspalvelujen nostamista kokonaan uuteen valmiustasoon. Esimerkiksi valvontakameroiden käyttösuunnitelmat on uudistettava kokonaisuudessaan.

Sähkölinjojen uusimisen lisäksi toteutettiin sääksikeskuksessa syksyllä toinenkin varsin mittava hanke. Sääksialtaiden ympäristön puustoa harvennettiin useiden aarien alueelta. Hakkuutyön yhteydessä toteutettiin myös laaja risusavotta altaiden ja pellon välisellä kannaksella. Tällä toimenpiteellä pyrittiin siihen, että sääksien saalistuslennot altailla helpottuisivat, kun linnuille saatiin lisää vapaata ilmatilaa. Allasalue alkoi puuston voimakkaan kasvun myötä olla sääksille jo aivan liian tukkoinen, umpeenkasvanut.

Runsaasti julkisuutta saaneen satelliittisääksi *Peten* korjattu lähetin valjastettiin nyt sääksikoiraalle Pälkäneen Äimälässä. Linnulle annettiin seurantanimi *Jukka*. Linnun liikkumista kotireviirillään, syysmuuttoa ja talvehtimista Kamerunin Lagdo-järvellä on myös suuri yleisö voinut seurata Luonnontieteellisen keskusmuseon kotisivuilta. Jukan syysmuuton seurannan myötä saatiin tallennettua tieteelle uutta tietoa sääksen yömuutosta, mikä sellaisenaan on jo merkittävä ja arvokas tutkimustieto.

2. Säätiön hallitus vuonna 2009

Säätiön hallitukseen kuuluivat seuraavat jäsenet:

Ilmari Häkkinen; puheenjohtaja, Hämeenlinna (Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry)

Sami Lyytinen; varapuheenjohtaja, Yläne (Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry)

Markku Hyvärinen; jäsen, Hämeenlinna (Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry)

Arto Kalliola; jäsen, Lieto (BirdLife Suomi)

Toni Laaksonen; jäsen, Turku (petolintutkimuksen asiantuntija, Luonnontieteellinen keskusmuseo)

Jukka Leskelä; Nurmijärvi, (talouselämän asiantuntija)

Terho Poutanen; jäsen, Espoo (Suomen Luonnonsuojeluliitto ry)

Jukka Rahunen; jäsen, Tampere (talouselämän asiantuntija)

Jari Valkama; jäsen, Turku (Luonnontieteellinen keskusmuseo/Eläinmuseo)

Säätiön asiamiehenä on toiminut **Juhani Koivu** Hämeenlinnasta.

Säätiön hallituksen jäsenille eikä asiamiehelle ole maksettu palkkoja, eikä minkäänlaisia palkkioita hallitustyöskentelystä.

2.1 Työvaliokunta

Työvaliokunnassa ovat työskennelleet:

- **Markku Hyvärinen**, puheenjohtaja
- **Jukka Rahunen**, jäsen (sääksikerho)
- **Arto Kalliola**, I sihteeri (atk)
- **Aimo Korhonen**, jäsen (talouselämä), vain kevätkauden
- **Yrjö Kuronen**, jäsen (kotisivut)
- **Juhani Koivu**, II sihteeri, (tekopesäohjelma)
- **Harri Koskinen**, jäsen (tekopesäohjelma)
- **Panu Villanen**, jäsen (luentomateriaalit)
- **Sami Lyytinen**, jäsen (kamerahankkeet)
- **Hannu Vainiopekka**, jäsen (kuvapalvelu)
- **Vesa Hyyryläinen**, jäsen (Kainuun sääksiprojektit): uusi, vain syyskauden

Työvaliokunta kokoontui vuoden aikana yhteensä neljä kertaa. Lisäksi järjestettiin useita puhelin- ja sähköpostineuvotteluja, joista muutamat koskivat vain osaa työvaliokunnan jäsenistä.

2.2 Säätiön palveluksessa olleet työntekijät

Sääksikeskuksen oppaana ja huoltomiehenä työskenteli 1.4. – 30.11.2009 **Jukka Syrjänen** Tampereelta. Hänen palkkaukseensa onnistuttiin saamaan täysimääräinen työmarkkinatuki Tampereen työvoimatoimistolta.

Keski-Pirkanmaan työvoimatoimiston kautta saatiin sääksikeskukseen työharjoittelujaksolle **Kari Pajula** ajalle 7.5. – 31.7.2010. Työvoimatoimisto maksoi harjoittelijan palkan (työelämävalmennus).

Niin ikään Kangasalan kunta komensi sääksikeskukseen ajalle 27.4. – 7.7.2010 pitkäaikaistyöttömän **Raine Mäkelän** (mm. Sarsan polkuverkoston huoltotyöt). Kaikki edellä mainituista tekivät ns. lyhennettyä työpäivää: kuusi tuntia/päivä.

2.3 Henkilöstö säätiön muissa tehtävissä

Säätiön tilintarkastajina toimivat **Heikki Itkonen** (HTM) ja **Jouko Astor** (Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry).

Säätiön kirjanpitäjänä on toiminut **FL Jaakko Ansaharju**.

Säätiön kotisivuvastaavana toimi **Yrjö Kuronen**. Tiedotustoiminnasta vastasi **Terho Poutanen**. **Juhani Koivu** hoiti asiamiehen tehtäviä. Lisäksi hän vastasi sivutoiminaan säätiön rahastonhoitajan tehtävästä sekä sääksikeskuksen toiminnanjohtajan tehtävästä.

Sami Lyytinen on vastannut säätiön nettikamerakokeiluista ja **Harri Koskisen** johdolla on toteutettu Kanta- Hämeen tekopesäohjelmaa.

3. Sääksikeskuksen keskeisimmät hankkeet vuonna 2009

3.1 Kahden varastovajan saneeraustyö

Kesän aikana kunnostettiin kaksi pientä varastovajaa. Molempien varastojen seinärakenteet ja ovet uusittiin kokonaan. Varastot maalattiin maastoon sulautuvilla väreillä. Toinen varasto palvelee säätiön pönttövarastona ja toisessa säilytetään erilaisia rakennusmateriaaleja.

3.2 Kuvauskojun paikan vaihtaminen

Kuvauskauden päätyttyä vaihdettiin ns. lentokuvauskoju kokonaan uuteen paikkaan. Koju siirrettiin lähemmäksi sääksien kalastusallasta, noin 40 metrin päähän edellisestä sijoituspaikastaan. Allasalueen puuston kaadon vuoksi kojun pitäisi nyt entistä paremmin palvella kuvaajia altaalta nousevien sääksien kuvaamisessa.

3.3 Ulkovaraston katon pintamateriaalin asennus ja varaston maalaus

Syksyllä 2008 rakennettu ulkovarasto katettiin varhaiskevällä palahuovalla. Lisäksi varasto maalattiin Museoviraston hyväksymin värein okrankeltaiseksi ja ilmelautojen osalta ruskeaksi (Terra).

3.4 Sääksialtaan lähialueen puuston raivaus

Kala-altaiden kehäpuusto oli varsinkin itäpuolisen pellon reunamalla kasvanut vuosien saatossa jo noin 20 metriä korkeaksi. Tämä haittasi ilmiselvästi sääksien saalistuslentoa altaiden yllä. Maanomistajan myötävaikutuksella reunapuusto poistettiin kokonaisuudessaan altaiden ja pellon väliseltä alueelta. Tämän toivotaan edesauttavan erityisesti jo kalaa kuljettavien sääksien nousua altailta. Aivan pienestä hankkeesta ei ollut kysymys, sillä puista karttui halkoja noin 15 kuutiota ja risuja poltettiin parin rekkakuorman verran.

3.5 Ylijuokutuspato

Insinööri Raimo Nissinen kävi kohteella lokakuussa ja otti tehtäväkseen patoasioiden suunnittelu- ja selvitystyön. Hanke osoittautui heti alkuunsa varsin hankalaksi, koska mm. vesioikeuden vanhoista päätöksistä ei meinattu mistään löytää täydellisiä asiakirjoja. Vasta tammikuulla 2010 Pirkanmaan ELY:n arkistosta ko. asiakirjoista löydettiin kateissa olleet osat. Suunnitelman pitäisi valmistua keväällä 2010.

3.6 Sääksikeskukseen tulevan sähkölinjan ilmajohtojen korvaaminen maakaapelilla

Syksyn aikana sääksikeskuksen alueelta poistettiin kaikki ilmajohtot. Ilmajohtot korvattiin maakaapeleilla. Kaapelia asennettiin maahan kaikkiaan noin 1200 metriä. Vanha ilmajohtolinja oli jo varsin huonokuntoinen ja varsinkin Wääksynjoen rannan tervaleppäalueella sangen altis myrskyvaurioille.

3.7 Avo-ojan muuttaminen salaojaksi, porttirakenteiden uusinta ja lasten lintutornin perustamistyöt

Huoltorakennuksen itäpään ja sääksitornin parkkipaikan välinen avo-oja muutettiin salaojaksi noin 100:n metrin matkalta. Samalla poistettiin osa ojanvarren puustosta ja raivattiin risukkoa. Toimenpiteellä pyritään parantamaan sääksikeskukseen johtavan tien rungon pysymistä kuivana, mikä puolestaan edesauttaa tien pintarakenteen kestämistä paremmin ajokelpoisena kuin avo-ojan aikana.

Keväällä Kisarannantien portti uusittiin. Vanha porttirakenne poistettiin kokonaisuudessaan ja korvattiin uudella puomilla. Hankkeen rahoitti Kangasalan Ratsastajat. Muutostyön toteuttivat Sääksisäätiö ja Taigabird yhteistyönä. Uusien tiejärjestelyiden myötä tämä portti jää käytännössä vastedes pääosin Kangasalan Ratsastajien käyttöön, jos kohta myös Pohtiolammen asiakkaat voivat edelleen halutessaan käyttää tätä tievaihtoehtoa.

Kustaa Kolmannen Tien portille pystytettiin neljä pylvästä uutta porttirakennelmaa varten ja tehtiin maaston tasaustöitä. Sääksikeskuksesta johdettiin myös maakaapeli tälle portille. Varsinainen porttirakennelma on tarkoitus uusia kesäkaudella 2010.

Pohtiolammen rantaan valmisteltiin lasten lintutornin perusta. Itse torni on tarkoitus rakentaa keväällä 2010.

3.8 Sääksikeskuksen eri työkohteille saatu talkootyön tuki

Lähes kaikki em. työkohteissa tehdyt käytännön työt toteutettiin pyyteettömänä talkootyönä.

Talkootyöhön osallistuivat seuraavat henkilöt:

- Veikko Haake	28 (sähkötyöt)
- Harri Salo	48 (risusavotta ja piilokojutyöt)
- Jouko Alhainen	noin 300 (ilmajohdot, maakaapeli, salaojat ym.)
- Jari Salonen	12 (risusavotta)
- Seppo Vepsä	12 (hakuutyö)
- Petri Uronen	24 (pönttöprojekti)
- Ilpo Painilainen	9 (lvi-työt)
- Kari Pajula	18 (saukkoaidat)
- Juhani Koivu	noin 650 (kaikki kohteet)
Talkootunnit yhteensä	1101

3.9 Sääksikeskuksen toiminta, vierailut yms.

Sääksikeskuksen kävijämäärä pysytteli arviolta edellisten kesien tasolla. Kohteella vieraili arviolta noin 10.000 kävijää.

Kevään toiminta käynnistyi perinteisellä Tornien taisto –tapahtumalla 9.5.2009. Tilaisuudessa esiteltiin lintuharrastusta noin 60:lle vieraille. Säätiön joukkue ”Pandion” havaitsi kisassa 46 lintulajia.

Piilokojujen vuokrausaste oli korkea. Kojuvuorojen kysyntä ylitti erityisesti elokuun osalta monin verroin tarjolla olevien kuvauspaikkojen mahdollistaman kapasiteetin. Ulkomaalaisia kuvaajia kävi kohteella aikaisempien vuosien tapaan varsin runsaasti.

Yleisötornin yhteyteen rakennetun kuvaussiiven kuvauspaikoille (6 erillistä kuvauspaikka) oli sen sijaan lähes joka päivä mahdollista päästä kuvaamaan. Kuvaussiipi osoittautui kuitenkin erinomaisen toimivaksi ja sen markkinointia kannattaa kehittää tulevia kesiä ajatellen.

Kahvion yhteydessä oli kaupan sääksiaiheisia tuotteita, kuten postikortteja T-paitoja jne. Ehken yleinen heikko taloustilanne aiheutti sen, että tuotekauppa oli varsin vaatimatonta kohteella vierailleeseen kävijämäärään nähden.

Kangasalan Matkailurenkaan järjestämät ”Lasten löytöretki” -päivät osoittautuivat edelleen varsin suosituiksi. Päivien toiminta-ajatuksen mukaisesti järjestettiin Kangasalan eri matkailukohteilla johdettuja toiminnallisia tutustumiskierroksia koko toimintaviikon ajan. Viikon aikana sääksikeskuksessa kävi noin 190 löytöretkivierailijaa. Kaikki tilaisuudet johti Jouko Alhainen. Pohtiolammen kierros sai hyvän palautteen osanottajien taholta.

Työnimellä ”Sääksen aamu” - ja ”Sääksen ilta” -tapahtumia järjestettiin yhteensä viisi. Oppaana tilaisuuksissa toimi Juhani Koivu.

Hannu Vainiopekan sääksiaiheinen kuvanäyttely oli ripustettuna koko kesäkauden ajan sääksikeskuksessa. Näyttelyn loisteliaat kuvat olivat suurimmaksi osaksi kuvattu Pohtiolammella. Näyttely sai yleisöltä runsaasti kiittäviä arvosteluja.

Yleisötornin kuvaussiipeen oli niin ikään koko kesäkauden ajan ripustettuna saksalaisen huippukuvaajan Fritz Pölkingin muistonäyttely.

Ministeri **Mauri Pekkarinen** tutustui sääksikeskukseen ja vanhojen kalalaiden mahdolliseen uusiokäyttösuunnitelmaan 12.6.2009.

Taigabird Oy on harjoittanut edelleen sopimuksen mukaisesti kahvila- ja luontomatkailutoimintaa Pohtiolammella.

4. Säätiön osallistuminen erilaisiin linnustonsuojelu- ja tutkimushankkeisiin

4.1 Satelliittisääksi Jukka

Sensaatiomaisesti löydetty Pete-sääksen lähetin kunnostettiin ja sama lähetin valjastettiin nyt uudelleen Pälkäneen Äimälässä pesivälle sääksikoiraalle. Lintu sai kutsumanimen ”Jukka”, jotta sen myöhempi yksilöllinen seuraaminen olisi helpommin toteutettavissa.

Jukan päivittäinen seuraaminen on sittemmin ollut mahdollista myös suurelle yleisölle Luonnontieteellisen keskusmuseon kotisivuilla. Tätä kirjoitettaessa lintu näyttää voivan edelleen erinomaisen elinvoimaisesti, mikä sinänsä on hyvä ennusmerkki kevätmuuttoa ja odotettavissa olevaa pesintää ajatellen.

4.2 Pohtiolammen sääksipopulaation seurantatyö

Pitkään vireillä ollut Pohtiolammen sääksipopulaation seurantatyö ei edennyt vuoden 2009 aikana toivotulla tavalla.

Nykyteknikkahan mahdollistaisi jo esimerkiksi kameravalvonnan avulla laskemaan ainakin joka ainoan sääksen syöksyn sääksien ravintokala-altaaseen, jos kohta alueella muutoin liikkuvien sääksien kontrollointi on jo teknisesti huomattavasti vaikeammin toteutettavissa. Valvontakameroiden hankinnat kilpistyivät kuitenkin määrärahojen puutteeseen, joten hankkeen toteuttamista oli työnnettävä tuonnemmaksi.

Erinomaisen arvokasta ja luotettavaa seuranta-aineistoa syntyi kuitenkin myös 2009 kesällä **Hannu Vainiopekan** ja **Janne Ignatiuksen** kuvamateriaalista. He kuvasivat jälleen kerran ansiokkaasti yhteensä noin 10:n eri sääksen renkaat. Aineisto on yhä analysoimatta, mutta siitä pyritään laatimaan artikkeli ”Hetkiä sääksen elämästä”-kirjan uusinta painokseen.

4.3 Tekopesäohjelma

Tekopesäohjelmaa jatkettiin Kanta-Hämeen alueella koko vuoden ajan. Metsähallituksen hallinnoimille suojelusoille saatiin valmiiksi seitsemän pesää käsittänyt ohjelma. Kaikkiaan rakennettiin 15 uutta pesää.

Uutena hankkeena käynnistettiin pienimuotoinen tekopesäverkostokokeilu UPM:n metsäalueelle Lammin Siperiaan. Syksyllä suoritettiin jo parina päivänä potentiaalisten pesäpuiden etsintää, mutta tähän valmisteluvaihetta on jatkettava vielä kevätkauden aikana.

Kenttätöihin ovat säätiöstä osallistuneet lähinnä Harri Koskinen ja Juhani Koivu. Apuhenkilöstöä on käytetty sattumanvaraisesti. Mukana lienee ollut pitkälti toistakymmentä eri henkilöä. Miestyötunteja hankkeessa on karttunut kaikkiaan noin 450.

Uutena yhteistyöhankkeena aloitettiin Kainuun sääksiprojektin tukeminen. Tätä hanketta johtaa koordinoi Vesa Hyyryläinen. Hanketta toteutetaan osin maakunnallisena yhteistyöprojektina Kainuun Etu Oy:n kanssa

Metsäliiton kanssa tehtiin sopimus yhtiön osallistumisesta säätiön kummipesäohjelmaan. Sopimus on luonnosvaiheessa. Yhteyshenkilönä on toiminut Jukka Rahunen.

4.4 Nettikamera Hattulan Pahasuolla

Säätiön oma nettikamera asennettiin kevättalvella sääksenpesälle Hattulan Pahasuolle. Tavoitteena oli edelleen saada käytännön kokemuksia kamerajärjestelmän soveltuvuudesta ja toimivuudesta sääksen koko pesintäkauden kattavana seurantajärjestelmänä. Järjestelmä varustettiin nyt kolmella aurinkopaneelilla edellisen kesän kahden asemesta. Laitteisto toimi koko kesäkauden ajan varsin hyvin, jos kohta kameran välittämän kuvan teknisessä tasossa oli toki toivomisen varaa. Koko kesäkauden kuvamateriaali on nyt tallennettuna ulkoisella kovalevyllä, joten sitä voidaan myöhemmin hyödyntää erilaisten tutkimusten lähdeaineistona.

Nettikamerahankkeen johtajana toimi Sami Lyytinen.

5. Sääksikerho

Sääksikerhon kerhomestarina ja toiminnan vetäjänä toimi aluksi edelleen Jukka Rahunen, joka sittemmin vuoden alkupuolella luovutti kerhomestarin tehtävät Markku Hyväriselle. Kerhon jäsenmäärä oli syksyllä 98. Kerho toimi pääsääntöisesti siten, että jäsenistöön pidettiin yhteyttä säätiön kotisivujen kautta ja sähköpostitse. Kerhotiedotteita julkaistiin yksi.

Kerhon jäsenistö pysyi koko kerhon olemassaoloajan varsin passiivisena. Tästä syystä kerhon toiminta jäädytettiin syksyllä, koska siihen kohdennetun palvelutason ylläpito vaati säätiöltä kohtuuttomasti voimavaroja. Toisaalta taas nähtiin, että säätiö ei saanut oikeastaan minkäänlaista vastakaikua toimintansa tukemiseen kerholaisilta. Näin ollen kerhon toiminta ajettiin alas toistaiseksi.

6. Kokoukset

Säätiön vuosikokous järjestettiin Stone Galleryn kokoustiloissa Hämeenlinnassa 20.2.2009. Hallituksen syyskokous järjestettiin Kangasalan Pohtiolammella 4.9.2009.

Säätiön työvaliokunta kokoontui kaikkiaan neljä kertaa. Lisäksi pidettiin useita sähköposti- ja puhelinneuvotteluja.

7. Säätiön myöntämät apurahat vuonna 2009

Säätiö myönsi kokouksessaan 20.2.2009 seuraavat apurahat:

1) Harri Koskinen, Mäntsälä Työryhmä: Sami Lyytinen, Harri Koskinen, Ilpo Painilainen, Tero Niskanen ja Tuomo Ollila ”Sodankylän, Inarin ja Utsjoen sääksi-projektin kenttätöiden jatkaminen”	600,00
2) Jukka Tanner, Hyvinkää ”Hyvinkään, Mäntsälän, Vihdin ja Nurmijärven kuntien muodostaman alueen tekopesäverkoston rakentaminen”	500,00
3) Pertti Koskimies, Kirkkonummi ”Kaakkois-Suomen sääksi-projektin kenttätyöt”	450,00
4) Vesa Hyyryläinen, Lammi ”Kainuun sääksi-projektin kenttätyöt”	450,00
Apurahat yhteensä	2.000,00 €

8. Säätiön kotisivut

Säätiön kotisivuja on edelleen ylläpitänyt ja kehittänyt **Yrjö Kuronen**. Kotisivut muodostivat kiistatta säätiön tärkeimmän tiedotuskanavan myös vuonna 2009.

Piilokojujen vuokrausjärjestelmä tukeutui nyt täysin kotisivujen kautta tapahtuviin varauksiin. Tilausjärjestelmä toimi jo varsin hyvin, jos kohta pieniä ohjeiden tarkennuksia tehdään vielä kesää 2010 ajatellen. Kuvaajat ovat välittäneet kiitoksensa joustavasta ja hyvin toimivasta järjestelmästä.

Kotisivujen kehittämistä jarruttaa sivuille saatavien ”juttujen” vähäinen määrä. Kun sivuille ei päivity uutta informaatiota, niin niiden kiinnostavuus vähenee sivuilla toistuvasti käyvien vierailijoiden näkökulmasta asiaa tarkastellen.

9. Tiedotustoiminta, retket, luennot ja yleisötilaisuudet

9.1 Tiedottaminen

Säätiön tiedotusvastaavana toimi **Terho Poutanen**.

Säätiön omia tiedotteita julkaistiin kaikkiaan kymmenkunta. Lisäksi lehdistölle annettiin useita haastattelutietoja, jotka koskivat erityisesti satelliittisääksi Jukkaa. Tiedotteet ylittivät varsin hyvin uutiskynnyksen, joten sääksiuutisia julkaistiin eri sanomalehdissä varsin kiitettävästi eri puolilla Suomea.

Esimerkiksi Aamulehdessä oli sangen näyttävä ja hyvin toteutettu artikkeli Jukka-sääksen syysmuutosta 25.11.2009. Luontokuva lehdessä 5/2009 oli puolestaan Jari Peltomäen asiantunteva artikkeli sääksien kuvaamisesta Pohtiolammella. Päästiinpä Janne Ignatiuksen hienolla satelliittisääksikuvalla mukaan Espanjan Baskimaalla ilmestyvään teknologian alan julkaisuunkin, jossa oli artikkeli Espanjan sääksihankkeesta (Elhuyar zientzia eta teknologia 9/10 2009).

Veikko Neuvosen syksyllä ilmestyneessä kirjassa ”Muutoksia Suomen luonnossa” esiteltiin erinomaisen hyvin sääksien satelliittiseurannan tuloksia, tekopesäohjelmaa ja Pohtiolammen sääksikeskusta (Yhtyneet Kuvalehdet Oy 2009).

Radio Hämeessä ja Tampereen radiossa oli vuoden aikana useita pikku-uutisia säätiön eri hankkeista.

Sääksikeskus oli esiteltyä myös Kangasalan matkailuesitteessä 2009.

9.2 Luennot ja yleisötilaisuudet

Sääksen suojelutyötä ja satelliittisääksiemme vaiheita valottavia luento-/opetustilaisuuksia järjestettiin seuraavasti:

- Suomen Metsäyhdistyksen ja UPM:n yhteistyöhanke biologian opettajille ”Talousmetsien monimuotoisuus”, sääksen tutkimus- ja suojelutyön esittely, Juhani Koivu 12.6.2009, Harviala
- ”Sääksmäenselän sääkset”, yleisöluento Tenholan kyläpäivillä, professori Pertti Saurola 18.7.2009

Sääksikeskuksessa järjestetyt tilaisuudet: katso **kohta 3.9**.

- säätiö on osallistunut aikaisempien vuosien tapaan Retulan Ylikartanon luonto-osion kenttätöihin: mm. talviruokinta, sääksen tekopesät

9.3 Valmistettu info- ja myyntimateriaali

- Alessandro Troisi: ”Sääksikuvia”, 10:n kuvan kuvasalkku, 250 kpl
- pönttöjä noin 150 kpl
- sääksiaiheisia T-Paitoja 120 kpl
- sääksiaiheisia mukeja 30 kpl

10. Säätiön saamat lahjoitukset

10.1 Materiaalilahjoitukset ja säätiön saama vastaava tuki

Saarioinen Oy, Kymppi-Maukkaat Oy, Marli Oy , Oy Lunden Ab Jalostaja

- Tornien taisto -tapahtumaan erä hernekeittoa, makkaraa, pakasteita, mehua ja sinappia, arvo noin 300 €
- yhteyshenkilönä Jukka Rahunen

Wääksyn kartano

- erä soraa ja kiviainesta tietyömaille
- saadun tuen arvo yhteensä noin 1000 € yhteyshenkilönä Juhani Koivu

Juhani Koivu

- erä työkaluja sääksikeskukseen, arvo noin 120 €

Katepal Oy

- erä kattohuopaa ns. palahuopa, arvo noin 400 euroa, yhteyshenkilönä Juhani Koivu

Uponor Oy

- viisi kappaletta rumpuputkia ylivuotopatoon, 560 x 6 arvo noin 3.500 euroa, yhteyshenkilönä Juhani Koivu

10.2 Rahalliset lahjoitukset ja muut avustukset

Hannu Vainiopekka, Pertti Saurola, Harri Koskinen ja Juhani Koivu ovat lahjoittaneet säätiölle kuva-, kirjoitus-, tuote- ja työpalkkioitaan. Nämä lahjoitukset on kirjattu suoraan ao. hankkeiden tuottoihin sisältyviksi (vertaa tilierittely II). Näiden lahjoitusten yhteisarvo on noin 1.000,00 euroa.

Ulkopuolisten henkilöiden tekemät lahjoitukset:

Anu Turku , lahjoitus sääksen suojeluun	100,00 €
Leila Wester , lahjoitus sääksen suojeluun:	
- Reijo Ketonen 70 v.	200,00 €
Johan Tast , Pertti Saurola 70 v.	40,00 €
Heikki Pajunen , Pertti Saurola 70 v.	20,00 €

Kangasalan Matkailurengas ry

- **apuraha** Alessandro Troisin kuvasalkun painatuskustannuksiin 900 euroa, yhteyshenkilönä Juhani Koivu

10.3 Hallituksen ja työvaliokunnan jäsenten matka- ym. kulut

Hallituksen ja työvaliokunnan jäsenet ovat yhä pyyteettömään tapansa lahjoittaneet säätiölle jokseenkin kaikki säätiön eri hankkeiden yhteydessä heille syntyneet matkakustannukset. Tällaisia matkoja ovat olleet esimerkiksi työ-, kokous-, luento-, pesäpaikkojen tiedustelu-, materiaalien kuljetus- ja moninaiset neuvottelumatkat.

Kysymyksessä on varsin mittava tuki säätiölle, sillä oman auton käytöstä vuoden 2009 aikana on säätiön omalle henkilöstölle ja säätiötä esimerkiksi materiaalien kuljetuksissa tukeneille yksityishenkilöille karttunut vähintään 25.000 ajokilometriä.

Hallituksen jäsenet ovat vanhaan tapaan yhä edelleen lahjoittaneet myös suurimman osan heille säätiön töistä aiheutuneista sekalaisista pienkustannuksista, kuten tulostimien musteet, paperit, CD-levykkeet, osan postimaksuista, sääksikeskuksen vieraiden ja talkoolaisten kahvitukset jne. suoraan säätiölle.

Säätiö kiittää kaikkia työnsä tukijoita. Vain tällainen pyyteetön tuki on ylipäätään tehnyt mahdolliseksi säätiön eri toimintojen ylläpitämisen nykyisessä laajuudessaan.

11. Merkkipäivät, edustukset ja huomionsoitukset

11.1 Erilaiset merkkipäivät ja tunnustukset

- **Pentti Andstén** 70-vuotta 7.3.2009. Andstén on vuosikymmenten ajan osallistunut ansiokkaasti sääksen perustutkimukseen ja suojelutyöhön Hämeessä, erityisesti Längelmän ja Eräjärven alueella. Sääksisäätiö muisti pitkäaikaista kenttätyöntekijää luovuttamalla hänelle Dick Forsmanin ”Lentävä sääksi”-grafiikan. Onnittelukäynnillä säätiötä edusti Juhani Koivu.
- **Jaakko Ansaharju** 60-vuotta 22.4.2009. Säätiö ojensi merkkipäivän muistoksi pitkäaikaiselle kirjanpitäjälleen sääksiaiheisen taulun. Taulun kävi luovuttamassa Juhani Koivu.
- **Aimo Korhoselle** myönnettiin säätiön kunniakirja n:o 8 kiitoksen osoituksena pitkäaikaisesta ja ansiokkaasta työstä säätiön hallituksen jäsenenä. Kunniakirjan kävivät luovuttamassa 5.12.2009 Jukka Rahunen ja Juhani Koivu.
- **Väinö Valkeila** 70-vuotta 24.12.2009. Säätiö muisti sääksen tutkimus- ja suojelutyön pitkäaikaista kenttätyöntekijää myöntämällä hänelle säätiön kunniakirjan n:o 9. Kunniakirjan kävi 24.12.2009 luovuttamassa Juhani Koivu.

11.2 Muut edustukset

- säätiön asiamies on edustanut säätiötä Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistyksessä ja Retulan Ylikartano –hankkeessa

(Retulan Yli-Kartanon kehittämissuunnitelman mukaiset työt tosin ajettiin keväällä 2009 kokonaisuudessaan alas, koska Suomen Kulttuuriperinnön Säätiö asetti kohteen myyntiin; säätiöllähän on kohteella mm. 2 sääksen tekopesää ja talviruokintapaikka)

- säätiön asiamies on edustanut säätiötä Asunto-osakeyhtiö Hämeentie 4:n hallituksessa varajäsenenä vuonna 2009
- **Markku Hyvärinen** on edustanut säätiötä Kanta-Hämeen lintutieteellisessä yhdistyksessä (KHLTY on säätiön perustajayhteisö)
- **Vesa Hyyryläinen ja Panu Villanen** ovat edustaneet säätiötä Hämeen ympäristökasvatusyhteistyöhanke ”Hyrrässä”

12. Annetut lausunnot ja vastaavat selvitykset

Sysmän kunta, lausunto, joka koski sääksien pesäpaikkojen säilyttämisen huomioon ottamista Pohjois-Sysmän ranta- ja kyläyleiskaavassa 26.1.2009.

Pirkanmaan ympäristökeskukselle annettiin 12.3.2009 lausunto, joka koski sääksien kuvaamista eräällä soidensuojelualueella Orivedellä (Kari Pietilä).

Lausunto Anjalankosken Vehkaojansuon kuivatushankkeen mahdollisista vaikutuksista sääksen pesintään suolla ja suon reunametsässä; **Kaakkois-Suomen ympäristökeskus ja VAPO** 24.4.2009. Maastokäynnin suorittivat Harri Koskinen ja Juhani Koivu.

Säätiön omassa vakuutusasiassa tehtiin vakuutuslautakunnalle lausuntopyyntö 27.1.2009 ja annettiin samasta asiasta vastaselitys 5.4.2009.

Edellä mainittujen kirjallisten lausuntojen lisäksi Hämeen ympäristökeskukselle annettiin parikin suullista lausuntoa, jotka koskivat nettikameroiden asennuksia sääksien pesille. Kaikki lausunnot laati säätiön asiamies.

13. Säätiön kiinteä omaisuus ja asunto-osakkeet

13.1 Sääksikeskus

Sääksikeskus käsitti vuoden 2009 lopussa seuraavat rakennukset ja rakennelmat:

- Sarsan opastuskeskus ja sääksikeskus (päärakennus)
- huolto- ja toimistorakennus
- sääksitorni pitkospuineen (ns. yleisötorni); tornissa on erillinen kuvaajien osasto, sen viimeistelytöitä tehtiin kesäkaudella 2009
- huoltosilta
- 5 kuvaus- ja tarkkailukojua
- 1 kuvaustorni
- lasten leikkikenttä laitteineen, pienoisgolfrata
- 4 kevytrakenteista pientä ulkovarastoa
- 1 iso ulkovarasto

Kaikki rakennukset ja rakennelmat sijaitsevat Wääksyn kartanon omistamalla maalla, joka on vuokrattu säätiölle.

13.2 Asunto-osakkeet

Säätiö omistaa yksión osoitteessa Hämeentie 4 B 24, Hämeenlinna. Yksiö oli vuokrattuna koko vuoden 2009 ajan.

Asunto-osakeyhtiö Hämeentie 4:ssä tehdyn laajan putki-, sähkö- ja hissiremontin kustannukset 20.768,50 euroa maksettiin hallituksen päätöksellä pois kertasuorituksena.

14. Säätiön taloudellinen tila ja arvio säätiön talouden todennäköisestä tulevasta kehityksestä

14.1 Säätiön talouden tunnuslukuja

Varoja säätiöllä oli vuoden päättyessä eri pankkien käyttötileillä yhteensä noin	13.400 €	
Tämän lisäksi oli pääomana talletettuna em. asuntokaupasta saatu rahaerä	<u>25.000 €</u>	38.400 €
Odotettavissa olevia menoja vuoden alkupuolella:		
Pohtiolammen maapohjan vuokra	- 1.000 €	
Säännöstelypaton luukkujärjestelmä (ehdollinen)	- 2.500 €	
Vanhan piilokojun peruskorjaus (ehdollinen)	- 2.000 €	
Apurahat	-2.000 €	
Kalahankinta	-2.000 €	
Kalarehut	<u>- 2.000 €</u>	
Arvio säätiön taloudellisesta tilanteesta 1.6.2010		26.900 €

Käytännössä tämä merkitsee pahimmillaan sitä, että kassavarat hupenevat 2.000 euron suuruusluokkaan. Menojen leikkauksia on siis tehtävä. Hankkeiden priorisointi on tehtävä kevään aikana.

Toki on muistettava, että tilanne kohentuu kesän aikana jonkin verran, kun piilokojujen vuokramaksuja alkaa tulla sisään kassavirtaan. Laskelma on vain suuntaa antava, siitä puuttuvat esimerkiksi kaikki hallintomenot ja mahdolliset tuotehankinnat. Onneksi merkittäviä uusia investointeja ei juurikaan ole nyt näköpiirissä.

Ylivuoto- ja säännöstelypatojen uusintatyöt muodostavat kuitenkin edelleen omat haasteensa. Niiden kustannusarviosta ei tässä vaiheessa voida esittää edes huonoa arvausta. Kyseessä tulee kuitenkin olemaan säätiön resurssien mukaan arvioiden jättiläisinvestointi, johon tarvittaneen ilman muuta ulkopuolista rahoitustukea (insinööri Nissinen 2009).

On muistettava, että säätiön taloutta rasittaa edelleen EU-hankkeeltame törkeästi leikattu 20 %:n korvausosuus ja vielä sanktioina määrättyjen lisätöiden aiheuttamat kustannukset, jotka yhteisvaikutukseltaan ovat noin 15.000 euroa. On todella valitettavaa, että korkein hallinto-oikeus ei antanut valituslupaa asiassamme.

Säätiön asiamies selvittää parhaillaan valitusasiaa juristien kanssa. Näyttää siltä, että asia kannattaa viedä EU:n tuomioistuimeen, vaikka valitustie sitä kautta onkin armottoman pitkä ja vaikea.

14.2 Arvio säätiön talouden todennäköisestä kehittämisestä lähivuosina

Talouselämää ravisteleva lama ei ole omiaan helpottamaan pienen säätiön talouden nostamista vankalle pohjalle. Jopa pienten materiaalilahjoitustenkin saanti näinä talouden vaikeina aikoina on todella työn takana.

Säätiön parhaaksi tulonlähteeksi näyttää nyt muodostuneen sääksikeskuksen piilokojujen vuokrauksesta saatavat tulot. On odotettavissa, että tällaisia vuokratuloja saadaan vastedeskin 10.000 -15.000 euroa/kesä. Tästä summasta menee kuitenkin yli puolet kalojen hankintaan ja altaiden erilaisiin ylläpitokuluihin. Joten säätiön käyttövaroiksi suojelutyön muille osa-alueille näistä tuloista jäänee korkeintaan vain noin 5.000 euroa.

Hämeentie 4:n vuokratulot menevät puolestaan seuraavan kymmenen vuoden ajan putki- ja hissiremontista aiheutuneen kuluerän kompensointiin. Todellisia käyttövaroja ei siis tämän asunnon vuokratuloista ole odotettavissa vuosikausiin. On muistettava, että remonttivelan maksuun käytettiin säätiön peruspääomaa myymällä säätiön omistuksessa ollut toinen yksio.

Sponsoritukea toivotaan vastedeskin saatavan ainakin esimerkiksi lajin satelliittiseurantahankkeelle ja tekopesäohjelmalle.

Edellisten vuosien tapaan säätiön tavanomainen toiminta on mitoitettava kokonaisvaltaisesti budjetille, jonka loppusumma asettuu 15.000 euron tuntumaan. Näin ollen hallituksen on priorisoitava hyvin tarkasti ne suojelu- ja tutkimustyön kohteet, joita tulevina vuosina ylipäättään tuetaan esimerkiksi apurahoin tai selvinä kulukorvauksina. Tiukka säästölinja koskee tietysti myös esimerkiksi sääksikeskuksen investointeja.

Sääksisäätiön todellinen panos linnustonsuojelun kentässä on kuitenkin sikäli poikkeuksellinen, että säätiö voi rajata tuettavat suojeluhankkeet koskemaan vain yhtä ainoata lintulajia. Näin jo suhteellisen pienelläkin taloudellisella tuella voidaan merkittävästi edesauttaa monia kenttätöitä tekeviä lintuharrastajia heidän omilla toimialueillaan eri puolilla Suomea. Lopuksi on aina syytä muistuttaa, että säätiö on kolmannen sektorin toimijana ja aatteellisena vapaaehtoisjärjestönä parhaimmillaankin vain julkisen hallinnon tukena sääksiemme suojelutyön vaativalla kentällä. Uhanalaisen sääksiemme suojelutyön päävastuu on selkeästi yhteiskunnan.

Säätiön puheenjohtaja

Ilmari Häkkinen

Säätiön asiamies

Juhani Koivu